

Jetteke Bolten–Rempt, openingstoespraak bij solotentoonstelling ‘There’s a Crack’ in Art Gallery O–68 (Velp), 22 april 2018

“Toen Tineke me vroeg deze tentoonstelling te openen waren er tal van redenen om die uitnodiging te aanvaarden. Allereerst omdat ik haar werk goed vind; ten tweede omdat ik vind dat ze ondanks alles dapper doorgaat en dus ook succes heeft met onder andere deze tentoonstelling; ten derde omdat zij en ik voor onze eigen ontwikkeling een inspirerende kunstenaar gemeen hebben: Bonies.

En met dat laatste een gemeenschappelijke interesse – de een wat meer en de ander wat minder bepalend – in de abstract–geometrische, concrete kunst.

En dat is weer de basis voor onze samenwerking in 2017, toen de oprichting van De Stijl 100 jaar tevoren werd gevierd; onze samenwerking bij de tentoonstelling ‘CONCREET 100 jaar later’ die Tineke Porck samenstelde voor kunstenaars–vereniging Ars Aemula Naturae in Leiden.

Daarvóór kende ik wel haar naam en werk, zij het oppervlakkig. Sedertdien ben ik met haar werk vertrouwd geraakt.

Dit wat betreft mijn persoonlijke inleiding.

Via Bonies leerde Tineke Porck (en ik!) de avant–garde beweging De Stijl en daarmee Theo van Doesburg kennen en waarderen. In 1917 richtte hij, zoals gezegd, De Stijl op, het onaanzienlijke tijdschriftje dat zo’n grote invloed zou krijgen. Uit verzet tegen de ondergeschikte rol van de beeldende kunst in de architectuur en het bouwproces (Bonies heeft daar ook van geleerd). Maar ook uit verzet tegen de illustratieve en versierende rol van de beeldende kunst zelf.

Nee, Nieuwe Beelding moest het worden: radicale vernieuwing van de kunst volgens haar eigen regels – concreet, constructief, harmonisch maar later vooral ook dynamisch. Het nieuwe tijdsbesef noopte tot nieuwe vormen en doelen en zou ook de samenleving nieuwe gestalte geven. Wat een ideaal, overigens helemaal niet gek in 1917 met een zeldzaam verwoestende Eerste Wereldoorlog nog volop aan de gang.

De nieuwe schilderkunst betekende het zoeken naar absolute harmonie en kon worden bereikt door evenwicht met geometrisch–abstracte vormen, de horizontaal en vertikaal, de primaire kleuren rood, geel, blauw én zwart en wit. Dat beeld heeft mét Mondriaan de wereld veroverd. Maar met Van Doesburg kwam de dynamiek.

Dankzij Van Doesburg staat De Stijl voor consequente vernieuwing in alle kunstdisciplines: schilder– en beeldhouwkunst, grafische kunsten, fotografie, film, dichtkunst (Dada), muziek, dans, architectuur. Vrijwel alle naoorlogse kunststromingen zijn schatplichtig aan De Stijl: Nul/Zero, Op–art, Colorfield painting, Systemic Painting, Minimal Art en ga maar zo door.

*Kortom De Stijl staat voor een **keuze** voor het nieuwe, voor abstracte geometrie, voor consequente ‘doorbeelding’ daarvan, voor reductie tot de kern, voor activisme:*

de wereld overtuigen, voor de constructieve benadering. Niet namaken maar opbouwen.

Die keuze maakte Tineke Porck in haar eigen carrière. Zij koos voor geometrisch-abstracte ruimtelijke constructies en installaties, maar toen dat fysiek te zwaar werd ging zij over naar tweedimensionaal werk, uitmondend in de subtiele reliëfs op de grens van 2 en 3 dimensies. Zij kiest voor een ver gereduceerd vocabulaire, dat voortkomt uit De Stijl, sterk beïnvloed door de Nulbeweging en de Minimal art. Maar het heeft ontegenzeggelijk een eigen, introvert karakter.

Zij is consequent op zoek naar het zichtbaar maken van de fundamentele dialoog van bouwstenen – door minimaal onderscheid in materiaal, licht, donker en soms ook kleur. Die kleur is de ‘spleetzwam’, that’s the crack! Die trekt de aandacht naar zich toe.

Onderdeel van haar keuze is ook een vorm van actievoeren: het organiseren van tentoonstellingen van geestverwanten, die deels ook door deze galerie O-68 worden getoond.

Zo’n keuze maakte Tineke Porck consequent: het gaat haar om het woord CONCREET: het niet verwijzende karakter van het kunstwerk: je ziet wat je ziet. Maar ook om het consequent hanteren van die concrete taal, dus niet het postmoderne, te hooi en te gras ontleen aan allerhande stijlen als commentaar op de kunst.

En dan komen we bij haar eigen werk:

De reliëfs zijn vaak klein, introvert maar van een enorme intensiteit. De maat wordt bepaald door de bouwstenen en die maakt zij niet zelf, maar die verzamelt ze (als ik goed ben geïnformeerd zijn het houten blokjes waar ooit kinderen mee speelden; ik was daar een van!)

Met die blokjes die al een leven achter de rug hebben, bouwt zij de reliëfs en bewerkt ze zó met kleur dat het wel blokken zuiver pigment lijken... Schevenings grijs is haar ‘vondst’ voor het diep anthracietglanzend zwart (ik zie nog die kolen die we alleen in de haard in de kamer mochten stoken, ‘cokes’ was goedkoper en voor de verwarmingsketel...). Met soms een intrigerend balkje zuivere kleur, rood of blauw. En dat is dan de ‘Crack’! Ik heb toch nog even het woordenboek gepakt: het betekent gekraak, slag, mep, knal, schot, stoot, barst, scheur, spleet, reet, kier, maar ook kraan, piet, puikje, uitstekend of iemand of iets dat uitstekend is. En daar zijn we waar we wezen willen: zijzelf en die reliëfs zijn daar een mooi voorbeeld van, zo klein als ze zijn...”